

УДК: 373.2:377.36:371.3

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-6-14>**Наталія Володимирівна Косило,**кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовознавства,
Івано-Франківський національний медичний університет,
вул. Галицька, 2, м. Івано-Франківськ, Україна,**Оксана Богданівна Нич,**кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна,**Катерина Сергіївна Балаєва,**кандидат педагогічних наук, асистент,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
вул. Коцюбинського, 2, м. Чернівці, Україна

ГОТОВНІСТЬ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Модернізація освіти в Україні в річці світових тенденцій глобалізації й інтеграції та зміни світоглядної парадигми вимагають висококваліфікованого, конкурентоспроможного педагога. Відповідно зростають вимоги до професійної діяльності і вихователів дошкільних навчальних закладів задля забезпечення гармонійного розвитку дітей. У статті визначено критерії, показники та рівні готовності вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності; визначено стан їхньої готовності до застосування інноваційних технологій. Результати дослідження дозволяють узагальнити, що актуальним у її подальшому вивченні розглядаємо питання щодо оновлення технологічного змісту фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів різного типу в умовах інтегрування вищої педагогічної школи України в європейський освітній простір; переосмислення післядипломної фахової підготовки вихователів в умовах модернізації освіти в Україні в річці світових тенденцій глобалізації й інтеграції та змін світоглядної парадигми.

Ключові слова: готовність, критерії, показник, рівень, компетентність, професійна діяльність.

Постановка проблеми

Модернізація освіти в Україні в річці світових тенденцій глобалізації й інтеграції та зміни світоглядної парадигми вимагають висококваліфікованого, конкурентоспроможного педагога. Відповідно зростають вимоги до професійної діяльності і вихователів дошкільних навчальних закладів задля забезпечення гармонійного розвитку дітей. У нормативних документах (Закони «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», «Про охорону дитинства»; Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття); Національна програма розвитку освіти в Україні, Концепція педагогічної освіти, Державна цільова програма розвитку дошкільної освіти до 2017 р.; Указ Президента України «Про Стратегію державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки»; Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні; матеріали III Всеукраїнського з'їзду працівників освіти; Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 рр.; Біла книга національної освіти України) означено напрями та шляхи підготовки педагогічних кадрів дошкільного профілю. Їх спрямовано на підвищення престижу та соціального статусу, забезпечення умов для професійного і культурного зростання вихователів дошкільних навчальних закладів.

Окремі аспекти проблеми розглядали в наукових працях Л. Артемова, Л. Батліна, Г. Бельська,

О. Кононко, Н. Лисенко, С. Попиченко, І. Прудченко, Т. Слободянюк, І. Улюкаєва та ін.

Особливості різнорівневої підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти проаналізовано в працях Н. Гавриш, Л. Кідіної, Л. Козак, Ю. Косенко, Т. Поніманської та ін., у яких визначено змістовий (теоретичний і практичний) складник, педагогічні умови, інноваційні форми та методи професійної підготовки молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів й магістрів дошкільної освіти.

У дисертаційних роботах розглядали підготовку педагогічних кадрів до використання інноваційних педагогічних технологій А. Будас, Л. Ващенко, Т. Демиденко, О. Комар, Л. Машкіна, О. Суховірський, І. Чорней, О. Шапран та ін. Згадані вище наукові розвідки є безсумнівним внеском у вирішення проблеми дослідження, проте у них не обґрунтовувалося поняття готовності вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності з урахуванням її специфіки в дошкільних навчальних закладах.

Мета дослідження – визначити стан готовності вихователів до застосування інноваційних технологій.

Завдання: визначити сутність поняття «готовність до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності»; визначити критерії, показники та рівні готовності вихователів дошкільних навчальних закладів до

застосування інноваційних технологій у професійній діяльності.

Перш ніж обґрунтовувати критерії та показники готовності вихователів до застосування інноваційних технологій, звернемося до трактування цих понять в енциклопедичній та спеціальній літературі.

Узагальнюючи наукові підходи, визначаємо готовність вихователів до застосування інноваційних технологій як результат і складник професійної готовності до педагогічної діяльності загалом; інтегровану особистісну якість, що є базисною для інноваційної компетентності й забезпечує ефективність вирішення завдань дошкільної освіти.

Характеризуючи сутність поняття «готовність вихователів до застосування інноваційних технологій», виокремимо її структурні складники (компоненти), що дозволить обґрунтовано визначити її сутність.

М. Дьяченко і Л. Кандибович до її структури ввели такі компоненти: мотиваційний (позитивне ставлення до професії, інтерес до неї та інші стійкі професійні мотиви); орієнтаційний (знання та уявлення про особливості та умови діяльності, вимоги до особистості); операційний (розвиток здібностей та оволодіння прийомами професійної діяльності, необхідними знаннями, вміннями і навичками, процесами аналізу, синтезу, порівняння тощо); вольовий (самоконтроль, уміння управляти діями); оцінний (самооцінка своєї професійної підготовки, відповідність процесу розв'язання завдань до оптимальних зразків) [5].

Результати аналізу літератури дозволяють стверджувати, що вчені по-різному визначають структуру професійної готовності фахівця: одні з них компонентами готовності називають ставлення особистості до діяльності (Н. Горбач, Н. Кичук, А. Линенко); інші виокремлюють такі складники, як мотиваційний, змістовий, процесуальний, організаторський (Н. Кузьміна, Л. Спірін, В. Сластьонін, О. Щербаков та ін.); мотиваційний, когнітивний, емоційно-вольовий компоненти (В. Моляко, Є. Машбиць, О. Тихомиров).

Ураховуючи результати означених розвідок у структурі готовності вихователів до застосування інноваційних технологій, відповідно до складників інноваційної компетентності виокремлюємо такі компоненти: мотиваційно-цільовий; когнітивний; операційно-діяльнісний; рефлексивно-оцінювальний.

Виокремлення мотиваційно-цільового компонента зумовлена важливістю позитивної внутрішньої мотивації до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності, яка є важливим складником педагогічної спрямованості. Когнітивний компонент – це знання про організацію навчально-виховного процесу в цілому та уміння робити це за допомогою інноваційних технологій. Операційно-діяльнісний компонент передбачає уміння та здатність ефективно застосовувати інноваційні технології у професійній діяльності вихователя ДНЗ у роботі з дітьми дошкільного віку. Рефлексивно-оцінювальний компонент включає усвідомлення, осмислення, оцінювання та прогнозування процесу і результа-

тів інноваційної діяльності, визначення напрямів діяльності на якісно новому рівні.

Готовність вихователів до застосування інноваційних технологій значною мірою обумовлена визначенням її критеріїв та показників.

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» поняття «критерій» розглядається як «підстава для оцінки, визначення та класифікації чогось; мірило», а «показник» як «1) свідчення, доказ, ознака чого-небудь; 2) наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу); дані про досягнення чого-небудь; 3) явище або подія, на підставі яких можна робити висновки про перебіг якого-небудь процесу; 4) кількісна характеристика властивостей процесу, виробу» [9].

Показник, який є компонентом критерію, служить типовим і конкретним виявом сутності якостей процесу чи явища, що підлягає вивченню. Водночас пріоритет належить тим показникам, які характеризують прояв якості, насамперед, у діяльності, поведінці, вчинках [6].

Для оцінювання готовності вихователів до застосування інноваційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку ми виокремили такі компоненти та відповідні їм критерії готовності до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу:

I компонент – мотиваційно-цільовий (інноваційна спрямованість, інтереси, мотиви та переконання, що організують і спрямовують вольові зусилля на реалізацію знань в інноваційній діяльності);

II компонент – когнітивний (професійно-теоретична поінформованість; фахово-практична зорієнтованість й обізнаність з інноваціями);

III компонент – операційно-діяльнісний (уміння і навички створювати, поширювати, застосовувати, перетворювати та впроваджувати інноваційні технології у практичну діяльність);

IV компонент – рефлексивно-оцінювальний (здатність до самоаналізу і самооцінки діяльності, прагнення до самовдосконалення).

До кожного критерію було розроблено показники.

Зокрема мотиваційно-цільовий компонент містить такі показники:

- цільова установка на реалізацію інноваційної професійної діяльності;
- спрямованість на ефективну реалізацію професійної діяльності;
- інтерес до запровадження інноваційних технологій у практичну діяльність;
- позитивна внутрішня мотивація інноваційної діяльності;
- потреба якісно здійснювати власну педагогічну діяльність;
- бажання застосовувати інноваційні технології в роботі з дітьми дошкільного віку;
- глибоке усвідомлення значущості навчання та виховання дітей дошкільного віку за допомогою інноваційних технологій, необхідності застосування різних їх видів;

– стійкий прояв активності, творчості, ініціативи під час підготовки, проведення та відвідування інноваційних занять.

Когнітивний компонент містить інші показники окреслених критеріїв. Так, показниками інноваційної обізнаності є сукупність знань про інноваційну діяльність вихователя дошкільного навчального закладу та відповідних умінь.

Показниками професійно-теоретичної поінформованості є володіння базовими інваріантними психолого-педагогічними знаннями й уміннями, що зумовлює успішність вирішення широкого кола виховних і освітніх завдань дошкільної освіти.

Показниками фахово-практичної зорієнтованості є сукупність методичних (технологічних) знань і умінь щодо особливостей організації навчально-виховного процесу в дошкільному навчальному закладі загалом, зокрема завдяки інноваційним технологіям.

Операційно-діяльнісний компонент характеризує рівень умінь вихователів дошкільних навчальних закладів використовувати способи вирішення діагностичних, пошуково-інформаційних, прогностичних, проектувальних, конструктивних, організаційно-комунікативних, аналітико-рефлексивних педагогічних завдань.

Показниками рефлексивно-оцінювального компонента є вміння:

- визначати конкретні цілі, яких потрібно досягти до певного терміну виконання завдання;
- аналізувати досягнуте та порівнювати з очікуваним результатом;
- прогнозувати потрібні дії для корекції виявлених відхилень.

Розробка структури готовності вихователів до застосування інноваційних технологій неможлива без обґрунтування рівнів прояву цього процесу.

При визначенні рівнів готовності фахівців дошкільної освіти до інноваційної професійної діяльності доцільно використати досвід О. Абдуллої, Н. Клокар Л. Козак Н. Кузьміна.

Не применшуючи ролі і значущості запропонованих підходів різних авторів, урахувавши особливості інноваційної діяльності, пропонуємо такі рівні готовності майбутніх вихователів до інноваційної професійної діяльності, які охоплюють усі перелічені вище критерії, а саме: високий (новаторський і конструктивний), достатній (репродуктивно-конструктивний та репродуктивний), низький (початковий та нульовий) [1].

Сучасне бачення проблеми готовності вимагає звернення до понятійного кола компетентнісного підходу, адже поняття «готовність до діяльності» у наукових дослідженнях останніх років розкривають через поняття «компетентність» і «компетенція» або навіть замінюють ними.

У Постанові Кабінету Міністрів України «Національна рамка кваліфікацій» (НРК) [7], у статті 1. «Визначення термінів», компетенція розглядається як засвідчена в установленому законом порядку здатність особистості використовувати знання, навички, особисті здібності та

досвід у робочих та навчальних ситуаціях, а також у професійному та особистому розвитку.

Експерти країн Європейського Союзу визначають поняття компетентностей як «здатність застосовувати знання й уміння» (Eurydice, 2002), що забезпечує активне використання навчальних досягнень у нових ситуаціях. В останніх публікаціях ЮНЕСКО поняття компетентності трактується як поєднання знань, умінь, цінностей і ставлень, що застосовуються в повсякденні [2].

Згідно з трактовкою Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI), компетентність визначається як «спроможність кваліфіковано провадити діяльність, виконувати завдання або роботу». Одночасно поняття компетентності трактується як набір знань, навичок і переконань, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або певній діяльності [3].

О. Бондаревська, А. Деркач, І. Зимняя, Н. Кузьміна, А. Маркова, Н. Мясіщев, А. Палферова, Л. Петровська та інші автори використовують поняття «компетентність» і «компетенція» як для характеристики кінцевого результату навчання, так і для опису різноманітних якостей особистості (притаманних їй чи набутих у процесі освіти).

Таким чином, аналіз понять «компетентність» і «готовність» дає можливість стверджувати, що вони мають як спільні, так і відмінні риси. На нашу думку, зазначені поняття істотно відрізняються і не підмінюють одне одного, оскільки готовність характеризується стійкою мотивацією й налаштованістю на діяльність, а компетентність базується на досвіді. До того ж вони перебувають у тісному взаємозв'язку, адже готовність забезпечує базис для формування компетентності.

Узагальнюючи наукові розвідки, уважаємо, що «інноваційна компетентність вихователя дошкільного навчального закладу» – це інтегроване поняття, що включає: світоглядні позиції особистості та професійну спрямованість, високий рівень знань і практичних умінь в обраній галузі діяльності, розвинені професійно-значущі якості. З урахуванням зазначеного ми вважаємо, що інноваційна компетентність як складник професійної компетентності вміщує такі компоненти: мотиваційно-цільовий (забезпечує спрямованість подальших особистісно-професійних перетворень), когнітивний (уможливило поповнення системи спеціальних знань про інноваційні технології дошкільної освіти), операційно-діяльнісний (дає змогу оволодіти способами та прийомами застосування інноваційних технологій у професійній діяльності) та рефлексивно-оцінювальний (відображає сформованість рефлексивної позиції студентів: уміння аналізувати власну професійну діяльність; уміння аналізувати й оцінювати власну роботу та колег).

Обґрунтування структури готовності вихователів до застосування інноваційних технологій дозволило перейти до експериментальної роботи, яка, будучи дослідницькою процедурою, спрямована на виявлення й

оцінку рівня готовності до застосування інноваційних у професійній діяльності вихователя дошкільного навчального закладу.

Методи дослідження та основні результати

У межах дослідження охоплено 60 вихователів дошкільних навчальних закладів (випускники університетів зі стажем роботи за фахом до 5-ти років).

Обираючи методи і методики дослідження, ми виходили з таких міркувань:

– по-перше, усі вони повинні відповідати ознакам об'єктивності, відтворюваності, необхідності, конкретності, надійності, валідності;

– по-друге, методики повинні охоплювати всі компоненти розвитку педагогічного професіоналізму викладача та спрямовуватися на дослідження означеного феномена за обґрунтованими критеріями.

Так, скажімо, опитування проводилося в письмовій формі за розробленою нами анкетною, що складалася з прямих закритих та відкритих запитань, які потім піддавалися статистичній обробці. Запитання добиралися згідно з критеріями та показниками досліджуваного явища, описаними вище.

Діапазон запитань закладали в анкету так, щоб особливості готовності кожного респондента до застосування інноваційних технологій виявилися на різних рівнях: від теоретичного до практичного та методичного. Анкетні запитання спрямовували кожного респондента на проблему та проектували його відповіді на глибинний рівень виявлення ним знань та умінь. Залежно від реальних проявів кожного компонента та його сумісних ознак, їм надавалося числове значення від 0 до 3: 3 – високий; 2 – достатній; 1 – низький; 0 – недостатній рівень прояву компоненту готовності.

Коефіцієнт досліджуваної готовності вираховували за формулою:

$$K_j = \frac{a(3) + b(2) + c(1) + d(0)}{N}$$

де K_j – досліджувана готовність;

a, b, c, d – кількість чинників (ознак, проявів) (у нашому випадку рівнів прояву компоненту готовності);

N – загальна кількість ознак (чинників).

Підготовка в умовах експериментального навчання вважається ефективною, якщо $k \geq 2,7$. Числовим показником ефективності готовності є середнє значення оцінок за кожним компонентом:

$$K_j = K_{j1} + K_{j2} + \dots + K_{jn}$$

де j – досліджуваний чинник, ознака;

n – кількість чинників, ознак.

Загальний показник ефективності формування готовності випускників застосовувати інноваційні технології у роботі з дітьми дошкільного віку було прораховано за формулою:

$$K_{сер} = \frac{K_1 + K_2 + K_3 + K_4}{4}$$

де K_1, K_2, K_3, K_4 – компоненти готовності;

$K_{сер}$ – усереднений показник готовності майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у практичній діяльності.

Для виявлення мотиваційно-цільового компонента готовності досліджуваних як методичний інструментарій було використано методику діагностики спрямованості мотивації вивчення навчального предмету, розроблену Т. Дубовицькою. Вона дала змогу виявити спрямованість і рівні розвитку внутрішньої мотивації навчальної діяльності студентів при вивченні інноваційних технологій дошкільної освіти.

Результати дослідження представлено в табл. 1.

Таблиця 1.

Рівень розвитку мотиваційно-цільового компонента (професійна спрямованість)

Групи респондентів	Мотиви			
	Внутрішні		Зовнішні	
	К-сть	%	К-сть	%
Вихователі	48	80	12	20

Дані таблиці засвідчують, що в респондентів усіх груп переважає внутрішня мотивація вивчення інноваційних технологій дошкільної освіти.

Для визначення рівня внутрішньої мотивації були використані такі нормативні межі: 0-5 балів – низький

рівень внутрішньої мотивації; 6-14 балів – середній рівень внутрішньої мотивації; 15-20 балів – високий рівень внутрішньої мотивації. Результати визначення рівня внутрішньої мотивації представлені в табл. 2.2.

Таблиця 2.

Рівень розвитку мотиваційно-цільового компонента (внутрішня мотивація)

Групи респондентів	Рівні						K2
	Високий		Достатній		Низький		
	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	
Вихователі	11	18	42	70	7	12	2,1

Отримані дані показали, що біл (77,5% студентів, 65% випускників) мають середній рівень внутрішньої варто відзначити малий відсоток р кою внутрішньою мотивацією до ви технологій дошкільної освіти, яка пр мотивному ставленні до обраної професії, бажанні вдосконалюватися та працювати з ними. На нашу думку, це негативно впливає на підготовку студентів до застосування інноваційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку. Так, числовий показник ефективності формування означеної готовності підтверджує нашу думку.

Стосовно мотивації майбутнього педагога, доцільно говорити не так про навчальну, як про навчально-професійну мотивацію, оскільки вона вже не може прирівнюватися до шкільної навчальної мотивації, тому що тут закладена професійна спрямованість і готовність студента та фахівця до вирішення професійних завдань.

Для діагностики професійно-педагогічної мотивації в респондентів було використано методика К. Замфір у модифікації А. Реана «Мотивація професійної діяльності». Вона дозволяє диференційовано оцінити за 5-бальною шкалою ступінь вираженості кожного виду мотивації. На підставі отриманих даних визначається мотиваційний комплекс професійної діяльності, що являє собою співвідношення трьох типів мотивації: внутрішньої мотивації (ВМ), зовнішньої позитивної мотивації (ЗПМ) і зовнішньої негативної мотивації (ЗНМ).

Показники внутрішньої мотивації (ВМ), зовнішньої позитивної (ЗПМ) та зовнішньої негативної (ЗНМ) оцінювалися відповідно:

$$ВМ = \frac{\text{оцінка.н.6} + \text{оцінка.н.7}}{2}$$

$$ЗПМ = \text{оцінка.н.1} + \text{оцінка.н.2} = \text{оцінка.н.5}$$

$$ЗНМ = \frac{\text{оцінка.н.3} + \text{оцінка.н.4}}{2}$$

Внутрішній тип мотивації охоплює мотиви, що спонукають до діяльності «самі собою». Сюди належать: задоволення від самого процесу праці, його змістовності, позитивних результатів, а також можливість найповнішої самореалізації саме в цій діяльності. Якщо ж в основі мотивації до професійної діяльності лежить прагнення до задоволення інших потреб, зовнішніх стосовно самої діяльності, то в такому разі вважається, що мотивація зовнішня. Сама зовнішня мотивація диференціюється на позитивну і негативну. До зовнішніх позитивних мотивів (ЗПМ) належать: бажання заробити більше грошей, прагнення до кар'єрного зростання, потреба в досягненні соціального престижу і повазі з боку інших. До зовнішніх негативних мотивів (ЗНП) належать: прагнення уникати можливих неприємностей, напруження, покарань або прагнення уникати критики з боку керівника чи колег. ВМ і ЗПМ вважаються сприятливими для професійної діяльності, а ЗНМ – несприятливою.

До оптимальних мотиваційних комплексів потрібно зарахувати два варіанти кількісного співвідношення показників типів професійної мотивації: ВМ > ЗПМ > ЗНМ і ВМ = ЗПМ > ЗНМ. Найгіршим мотиваційним комплексом вважається ЗНМ > ЗПМ > ВМ [4].

Показники наявності кожного типу мотивації наведено в табл. 3.

Таблиця 3.

Дані кількісної обробки результатів опитування студентів щодо показників мотивації та мотиваційних комплексів їх майбутньої професійної діяльності (за методикою К. Замфір у модифікації А. Реана) (констатувальний етап)

Групи респондентів	Рівні						Середні мотиваційні комплекси
	ВМ		ЗПМ		ЗНМ		
	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	
Вихователі	39	65	13	21,7	8	13,3	ВМ>ЗПМ>ЗНМ

Одержані числові дані свідчать про те, що показники внутрішньої позитивної мотивації продемонстрували 65% вихователів. Потрібно зауважити, що наявність негативного мотиваційного комплексу засвідчили 13,3% вихователів.

З метою вивчення когнітивного компонента досліджуваної готовності за обраними критеріями одержаний

експериментальний матеріал анкетних даних опрацьовано за адекватною методикою, а описана вище формула дала можливість охарактеризувати якісний рівень сформованості когнітивного компонента кожного респондента зокрема та виокремлених груп загалом. Дані наводяться в таблиці 4.

Таблиця 4.

Рівень розвитку когнітивного компоненту (констатувальний етап)

Групи респондентів	Рівні						K1
	Високий		Достатній		Низький		
	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	
Вихователі	4	7	24	41	32	55	1,5

Як засвідчують дані таблиці, основна особливість когнітивного компонента готовності пов'язана з несприятливим когнітивним розвитком вихователів, що засвідчують результати нашого дослідження. Більшість опитаних не обізнані з інноваційними технологіями дошкільної освіти (55% респондентів). Розглядаючи знання як обов'язковий елемент змісту інноваційної практичної діяльності, можемо припустити, що такий їх реальний рівень неспроможний забезпечити належне застосування інноваційних технологій вихователями у роботі з дітьми дошкільного віку.

Виявлення рівня операційно-діяльнісного компонента за обраними критеріями здійснювалося шляхом аналізу результатів анкетування, педагогічної документації та за допомогою методу спостереження.

Розподіляючи одержані дані за рівнями готовності до застосування інноваційних технологій у практичній діяльності, ми брали до уваги показники операційно-діяльнісного компонента означеної готовності.

Загальну картину сформованості операційно-діяльнісного компонента готовності представлено в табл. 5.

Таблиця 5.

**Рівень розвитку операційно-діяльнісного компонента
(констатувальний етап)**

Групи респондентів	Рівні						КЗ
	Високий		Достатній		Низький		
	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	
Вихователі	2	3,3	32	53,3	26	43,3	1,6

Аналіз показників рівня сформованості операційно-діяльнісного компонента показав, що порівняно з проаналізованими раніше рівнями розвитку інших компонентів готовності, рівень розвитку операційно-діяльнісного компонента є найнижчим.

Спостереження за практичною діяльністю і аналіз звітної документації показав, що в респондентів виникають відчутні труднощі у зміні, модифікації та створенні нової або удосконаленні усталеної інновації з метою підвищення її ефективності; власне інноваційна діяльність обмежується тільки частковим або суцільним відтворенням загальновідомої інновації; більшість студентів та меншість вихователів не прагнуть до науково-пошукової діяльності з метою створення найбільш доцільної та ефективної педагогічної технології, а обирають з усього різноманіття найбільш відомі та популярні види, які, без сумніву, ефективно впливають на навчально-виховний процес, однак не сприяють розширенню кругозору студентів та вихователів і забезпеченню вищої сьогодення.

Пошуки новітніх технологій, за переконаннями респондентів, ускладнено відсутністю відповідної літератури або її недоступністю, хоча огляд методичних кабінетів дошкільних навчальних закладів щодо наявності в них інноваційно-спрямованої методичної літератури показав, що вони добре нею оснащені, однак студенти з різних об'єктивних і суб'єктивних причин не мають до неї доступу.

Оскільки педагогічна діяльність, інноваційна зокрема, містить у своїй структурі безліч компонентів, серед яких чільне місце посідає оцінка та самооцінка цієї діяльності, дотримуємося думки про необхідність вивчення рефлексивно-оцінювального компонента готовності студентів до застосування інноваційних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку, який уміщує оцінку та самооцінку інноваційної діяльності.

Професійну самооцінку ми тлумачимо як оцінювання педагогом самого себе як фахівця, своїх педагогічних можливостей, професійних якостей і місця в професійному середовищі. У професійній самооцінці також убачаємо проекцію усвідомлених професійних якостей на внутрішній еталон ідеального фахівця, зіставлення своїх професійних характеристик з ціннісними шкалами, форму відображення ставлення до себе як до суб'єкта праці, особистісне судження про власну цінність з позицій професійної придатності та майстерності, позитивну чи негативну настанову щодо себе як професіонала. Специфікою фахової самооцінки інноваційного вихователя є те, що вона має інтегрований характер, оскільки охоплює три аспекти його діяльності – когнітивний, методичний і творчий. Важливо, що занижена чи завищена парціальна самооцінка вихователя може породжувати неадекватність загальної професійної самооцінки [8].

Узагальнені результати когнітивної складової рефлексивно-оцінювального компонента представлено в табл. 6.

Таблиця 6.

Рівень розвитку рефлексивно-оцінювального компонента (когнітивний аспект)

Групи респондентів	Рівні						Kj1
	Високий		Достатній		Низький		
	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	
Вихователі	6	10	47	78,3	7	11,6	1,98

З табл. 6. видно, що більшість респондентів оцінюють власний рівень обізнаності з інноваційними техно-

логіями як достатній, проте тільки 50% респондентів задоволені ним.

Результати дослідження за методичним аспектом рефлексивно-оцінювального компонента представлено в табл. 7.

Таблиця 7.

Рівень розвитку рефлексивно-оцінювального компонента (методичний аспект)

Групи респондентів	Рівні						К _{ж2}
	Високий		Достатній		Низький		
	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	
Вихователі	10	16,7	38	63,3	12	20	1,96

Результати засвідчують, що більшість респондентів оцінюють методичний аспект рефлексивно-оцінювального компонента як достатній, 80% задоволені ним, проте тільки 43% учасників дослідження вважають, що їх рівень відповідає сучасним вимогам.

Наступним кроком вивчення рівня рефлексивно-оцінювального компонента стало виявлення рівня оцінки особливостей інноваційної діяльності. Узагальнені результати творчого аспекту рефлексивно-оцінювального компонента респондентів представлено в табл. 8.

Таблиця 8.

Рівень розвитку рефлексивно-оцінювального компонента (творчий аспект)

Групи респондентів	Рівні						К _{ж3}
	Високий		Достатній		Низький		
	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	
Вихователі	1	1,6	7	11,7	52	86,7	1,15

З табл. 8. випливає, що більшість респондентів оцінюють власний рівень творчої інноваційної діяльності як низький, який проявляється в застосуванні лише ок-

ремих частин інновації або інновації без видозміни, що характерно для низького рівня.

Узагальнені показники всіх складових рефлексивно-оцінювального компонента наведено в табл. 9.

Таблиця 9.

Рівень розвитку рефлексивно-оцінювального компонента

Групи респондентів	Коефіцієнт ефективності рефлексивно-оцінювального компонента			К ₄
	К _{ж1}	К _{ж2}	К _{ж3}	
Вихователі	1,98	1,96	1,15	1,7

Як засвідчують дані таблиці, формування рефлексивно-оцінювального компонента інноваційної готовності в умовах сьогодення здійснюється неефективно і тому потребує перегляду та вдосконалення.

Отримані результати дозволяють вивести загальний показник ефективності підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності, вмінь застосовувати інноваційні технології у роботі.

Таблиця 10.

Загальний показник ефективності підготовки майбутніх вихователів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності

Групи респондентів	Коефіцієнт ефективності компонента				К _{сер}
	К ₁	К ₂	К ₃	К ₄	
Вихователі	1,5	2,1	1,6	1,7	1,97

Загальний показник ефективності підготовки майбутніх вихователів до означеної діяльності за традиційною методикою сучасних вишів, які ми обрали за масив дослідження, становить 1,97, що доводить малу ефективність першої (підготовка вважається ефективною, якщо

$k \geq 2,7$). Отож, готовність до впровадження інноваційних технологій перебуває на недостатньому рівні, що й підтвердило актуальність дослідження означеного складника фахової діяльності майбутніх вихователів.

Висновки

Дослідження проблеми готовності вихователів дошкільних навчальних закладів до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності дозволяє сформулювати такі загальні висновки.

Ми встановили, що готовність до застосування інноваційних технологій у професійній діяльності – результат і складник професійної підготовки студентів до педагогічної діяльності загалом; інтегрована особистісна якість, що є базисною для інноваційної компетентності й забезпечує ефективність вирішення завдань дошкільної освіти; інноваційна компетентність вихователя дошкільних навчальних закладів – це інтегрована особистісна якість, що виявляється у здатності й готовності створювати, моделювати та впроваджувати інноваційні технології у реальний педагогічний процес з метою підвищення його ефективності (педагогічна взаємодія, здатність виявляти актуальні проблеми в навчанні та вихованні дітей, пошук і реалізація ефективних способів їх вирішення).

Визначено, що готовність як ознака професійної компетентності є динамічним компонентом, що підлягає діагностуванню на різних етапах університетської підготовки. Відтак встановлено три її рівні: високий (новаторський та конструктивний), достатній (репродуктивно-конструктивний та репродуктивний), низький (початковий та нульовий). Обґрунтовано критерії їх визначення та показники відповідно до структури готовності:

ЛІТЕРАТУРА

1. Balaieva K. Structural Analysis of Readiness of Future Educators to Using of Innovative Technologies / Kateryna Balaieva // *Educația în societatea contemporană: aplicații*; coord. Otilia Clipa & Gabriel Cramariuc. – Iași: Editura LUMEN, 2015. – P. 305-316.

2. Ruchen D. S. Key Competencies for a Successful Life and a Well-Functioning Society / D. S. Ruchen. – Hogrefe&HuberPublishers, Germany, 2003. – P. 4-5.

3. Spector J. M. Competencies for online teaching / J. M. Spector, Teja I. dela. – Syracuse, New York : ERIC Clearing house on Information & Technology, Syracuse University, 2001. – P. 1-3

4. Дубич С. Я. Динаміка мотивів професійної діяльності у студентів в умовах соціально - економічних реформ [Електронний ресурс] / С. Я. Дубич, Ю. Ю. Костюк. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/18_EN_2009/Psihologia/48529.d oc.htm. – Назва екрану

5. Красюк Л. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до педагогічної діяльності: теоретичний аспект / Л. Красюк // *Гуманітарний вісник*

мотиваційно-цільовий (інноваційна спрямованість, інте реси, мотиви й переконання, що організують і спря мовують вольові зусилля на реалізацію знань щодо інноваційної професійної діяльності); когнітивний (про фесійно-теоретична поінформованість; фахово-практична зорієнтованість та інноваційна обізнаність); операційно-діяльнісний (уміння й навички створювати, застосовувати, перетворювати, поширювати та впрова джувати інноваційні технології в практичну діяльність) і рефлексивно-оцінювальний (здатність до самоаналізу й самооцінки, прагнення до самовдосконалення).

Результати аналізу одержаних результатів свідчать про те, що готовність вихователів до впровадження інноваційних технологій перебуває на недостатньому рівні, що й підтвердило актуальність дослідження озна ченого складника фахової підготовки майбутніх вихова телів.

Результати проведеного дослідження дозволяють дійти висновку про те, що актуальним є питання щодо оновлення технологічного змісту фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закла дів різного типу в умовах інтегрування вищої педагогіч ної школи України в європейський освітній простір; переосмислення післядипломної фахової підготовки вихователів в умовах модернізації освіти в Україні в річці світових тенденцій глобалізації й інтеграції та змін світоглядної парадигми.

ДВНЗ «ПХДПУ імені Григорія Сковороди». – 2018. – № 28 (1). – С. 156 – 160.

6. Мищенко А. И. Формирование профессиональ ной готовности учителя к реализации целостного педа гогического процесса : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Александр Иванович Мищенко. – М., 1992. – 387 с.

7. Національна рамка кваліфікацій [Електрон ний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro zatverdzhennja-nacionalnoyi-ramki-kvalifikacii-doc81930.html>. – Назва з екрану.

8. Столярчук О. А. Професійна самооцінка як чинник і ознака професіоналізму викладача ВНЗ [Елект ронний ресурс] / О. А. Столярчук. – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/3614/1/O_Stoliarchuk_IPSN_IL. pdf. – Назва з екрану.

9. Федірчик Т. Д. Розвиток педагогічного професіо налізму молодого викладача вищої школи (теоретико-методичний аспект): [монографія] / Тетяна Дмитрівна Федірчик .: – Чернівці : Чернівецький нац. Ун-т, 2015. – 448 с., с. 307.

REFERENCES

1. Balaieva, K. (2015). Structural Analysis of Readiness of Future Educators to Using of Innovative Technologies. *Educația în societatea contemporană: aplicații*; coord. Otilia Clipa & Gabriel Cramariuc. Iași: Editura LUMEN, 305–316 [in English].

2. Ruchen, D. S. (2003). Key Competencies for a Successful Life and a Well-Functioning Society. *Hogrefe&HuberPublishers*, 4-5. Germany [in English].

3. Spector, J. M. (2001). Competencies for online teaching. *ERIC Clearing house on Information & Technology, Syracuse University, 1-3*. Syracuse, New York [in English].
4. Dubych, S. Y. (2009). Dynamic of professional activity motives under the social and economical reforms. (n.d.). Retrieved from: http://www.rusnauka.com/18_EN_2009/Psihologia/48529.doc.htm. [in Ukrainian].
5. Krasiuk, L. (2012). Formuvannia hotovnosti maibutnix uchyteliv pochatkovykh klasiv do pedahohichnoi diialnosti: teoretychnyi aspekt [Formation of readiness of future teachers of elementary school for pedagogical activity: theoretical aspect]. *Humanitarnyi visnyk DVNZ «PKhDPU imeni Hryhorii Skovorody» – Humanitarial bulletin of State Pedagogical University named after Hryhorii Skovoroda*, 28 (1), 156-160 [in Ukrainian].
6. Mishchenko, A. I. (1992). Formirovanie professionalnoi gotovnosti uchitelia k realizatsii tselostnogo pedagogicheskogo protsessu [Formation of the professional readiness of the teacher for the realization of an integral pedagogical process]. *Doctor's thesis*. Moscow [in Russian].
7. *Natsionalna ramka kvalifikatsii [National qualifications framework]*. (n.d.). Retrieved from: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-nacionalnoyi-ramki-kvalifikacii-doc81930.html>. [in Ukrainian].
8. Stolyarchuk, O. A. (n.d.). *Professional self-assessment as the factor and sign in professionalism for the teachers in high school*. Retrieved from: http://elibrary.kubg.edu.ua/3614/1/O_Stoliarchuk_IPSN_I_L.pdf. [in Ukrainian].
9. Fedirchuk, T. D. (2015). *Rozvytok pedahohichnoho profesionalizmu molodoho vykladacha vyshchoi shkoly (teoretyko-metodychnyi aspekt) [Development of pedagogical professionalism of a young teacher of higher school (theoretical and methodical aspect): monograph]*. Chernivtsi: Chernivetskyi nats. Un-t. [in Ukrainian].

Nataliia Kosylo,

*PhD (Candidate of Philological Sciences), associate professor,
Department of Linguistics,
Ivano-Frankivsk National Medical University,
2, Halyska Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine,*

Oksana Nych,

*PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), associate professor,
Department of Foreign Languages,
Prekarpathian National University named after Vasyl Stefanyk,
57, Shevchenko Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine,*

Kateryna Balaieva,

*PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), assistant,
Chernivtsi National University named after Yuriy Fedkovych,
2, Kotsyubinsky Str., Chernivtsi, Ukraine*

EXAMINING PRESCHOOL TEACHERS' SKILLS OF USING INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Modernization of education in Ukraine in the course of globalization and integration as well as changes in ideological paradigm require highly skilled, competitive educators. Accordingly, requirements concerning preschool teachers' competence and skills are constantly growing in order to provide harmonious development of children. The paper aims to examine preschool teachers' skills of using innovative technologies in their work. The carried out experiment involved 60 preschool teachers having work experience for about 5 years. There have been distinguished three levels of the development of innovative technologies skills in preschool teachers: high (innovative and constructive), sufficient (reproductive and constructive), and low (initial). They were examined according to the following criteria: motivational and objective, cognitive, operational and pragmatic, reflexive and attitude. The experiment was based on the following techniques: Examining Motivation for Studying the Subject by T. Dubovytska, Motivation to Work (K. Zamfir's methodology in the modification of A. Rean), a questionnaire developed by authors, as well as pedagogical observation. According to the research outcomes the respondents are not ready to use innovative techniques in their work as their skills are immature, which confirms the relevance of the study. The results of the survey show the necessity to consider the issue of reforming technological content of professional training of future preschool teachers.

Keywords: readiness, criterion, indicator, level, competence, professional activity.

Подано до редакції 29.05.2017

Рецензент: доктор пед. н., проф. О. Б. Будник